

Sasino, latarnia morska Stilo, 1904-1907 r.

1. Kategoria

Zabytki techniki, latarnia morska

2. Położenie administracyjne

gm. Choczewo, pow. wejherowski, woj. pomorskie

3. Współrzędne

54.78684 17.73396

4. Kod w dokumentacji

Sasino-01-645

5. Opis

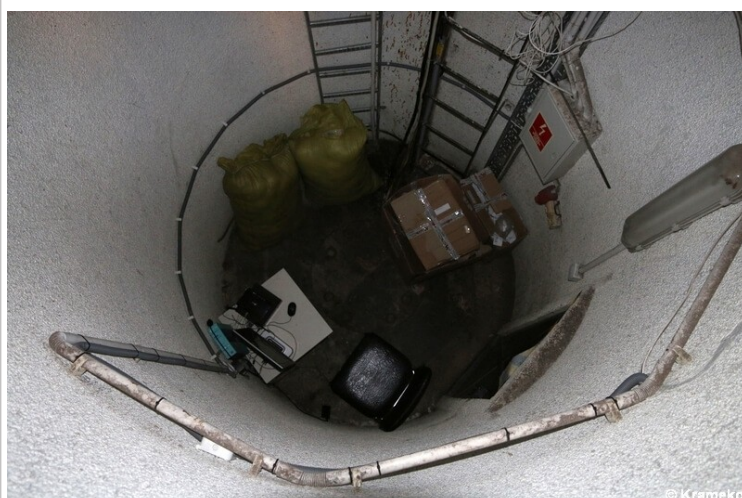
Latarnia znajduje się około 3,2 km na północny zachód od Sasina, na szczycie wydmy leżącej 700 metrów od zabudowań przysiółka Osetnik. Jest jedną z 17 latarni morskich stojących na polskim wybrzeżu Bałtyku i drugą obok Jastarni wzniesioną w większości z metalu. Posiada szesnastokątny, zwężający się ku górze korpus, który pomalowany jest w charakterystyczny sposób w trzy poziome pasy (czarny, biały i czerwony). Budowlę wieńczy laterna z dwiema galeriami, z których dolna udostępniona jest do zwiedzania. Podstawowe dane liczbowe latarni: wysokość od podstawy 33,4 metry, wysokość światła 75 metrów nad poziomem morza, zasięg światła 23,5 mil morskich (1 mila morska = 1852 m). Źródłem światła są 24 reflektory halogenowe (18 x 200 W plus 6 x 100 W jako źródło zapasowe). Latarnia emituje światło grupowe o trzech błyskach w grupie i okresie świecenia 12 s. Obok latarni stoi dwukondygnacyjny budynek z końca lat 30. XX w. mieszczący dawniej maszynownię i dyżurkę latarników. Zespół latarni wpisany jest do rejestru zabytków (nr 1816 z 22.01.2008 r.).

Latarnię wybudowano według projektu niemieckiego architekta Waltera Körtego, w odległości około 1 km od morza, na wydmie wznoszącej się 45 m nad jego poziom. Wcześniej stała tutaj drewniana stawa, czyli znak nawigacyjny spełniający podobną funkcję jak latarnia, ale o lżejszej konstrukcji.

Latarnia miała nowoczesną jak na tamte czasy konstrukcję. Zbudowano ją z gotowych elementów żeliwnych, a nie jak do tej pory z kamienia lub cegieł. Poszczególne części połączone zostały śrubami, które są doskonale widoczne w jej wnętrzu. Latarnia liczy 10 kondygnacji, każda posiada okno. Wzdłuż środkowej osi poprowadzono szyb techniczny. Do wnętrza prowadzą

Fragment okucia drzwi wejściowych

Wnętrze szybu technicznego

schody i dwuskrzydłowe drzwi ozdobione metalowym motywem roślinnym. Wieńcząca latarnię laterna z dwoma galeriami została wykonana z drewna przez firmę Julius Pintsch z Berlina.

Pierwszym źródłem światła zamontowanym na latarni była lampa łukowa zasilana prądem stałym o napięciu 110 V. W roku 1926 przeprowadzono modernizację, wprowadzając oświetlenie żarówką o mocy 2000 W i instalując rezerwowe oświetlenie gazowe (butle z gazem umieszczono na najniższej kondygnacji, a przewody poprowadzono wewnątrz szybu technicznego do pomieszczenia pod latarnią).

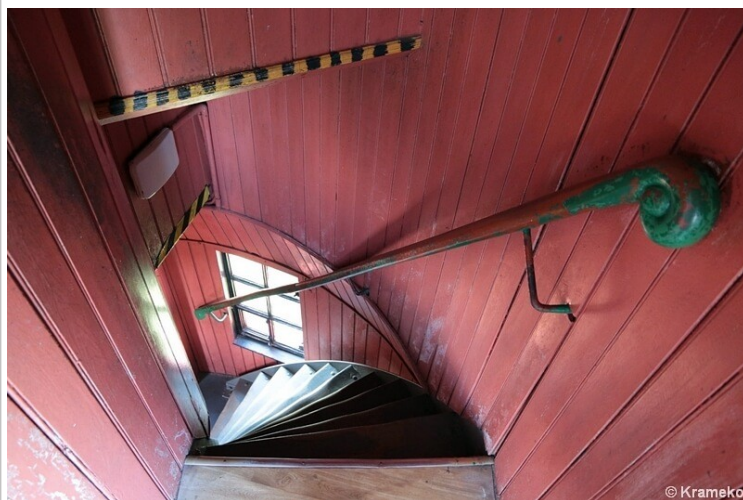
Od roku 1975 źródłem światła jest urządzenie szwedzkiej firmy AGA. Składa się ono z 24 reflektorów halogenowych umieszczonych w 3 panelach obrotowych ustawionych obok siebie na stole obrotowym i mających po 8 reflektorów. W czasie pracy świeci 18 reflektorów po 200 W każdy, a 6 reflektorów po 100 W stanowi światło zapasowe. Główne żarówki zasilane są bezpośrednio z sieci, żarówki zapasowe podłączone są do baterii akumulatorów, będących w stanie zapewnić pracę latarni przez 18 godzin. Zapalanie światła może odbywać się na fotokomórkę lub tradycyjnie, ręcznie.

Od początku istnienia latarnia była przyłączona do sieci telefonicznej, co miało przyspieszyć przekazywanie meldunków o ewentualnych wypadkach na morzu. Do dzisiaj do obowiązków obsługi latarni należy prowadzenie nasłuchu na kanale bezpieczeństwa UKF pomiędzy statkami a stacją brzegową. Informacje o sytuacji na morzu przekazywane są do stacji głównej, która uruchamia w razie potrzeby ratownictwo. System ten zadziałał między innymi w roku 1970, kiedy podczas gwałtownego sztormu po awarii silników na mieliznę wszedł na wysokości latarni Stilo statek płynący pod duńską banderą. Obsługa latarni uczestniczyła wtedy w akcji ratowniczej statku i jego załogi poprzez łączność radiową.

Na początku istnienia latarni energię elektryczną potrzebną do zasilania systemu świetlnego wytwarzał generator zamontowany w maszynowni znajdującej się w odległym o około 700 m Osetniku. Generator był napędzany przez silnik spalinowy uruchamiany sprężonym powietrzem. Maszynownia w Osetniku działała do końca lat 30. XX wieku, kiedy to przeniesiono ją do wybudowanego tuż przy latarni nowego, dwukondygnacyjnego budynku, w którym

Korytarz na jednym z pięter

Schody do latarni

Wnętrze latarni

znalazły się także pomieszczenia dla latarników.

W latach 70. XX wieku na latarni zamontowano nadajnik systemu radionawigacyjnego Marynarki Wojennej. Później obok nadajnika zawisły także anteny telefonii komórkowej. W 1992 roku latarnia została udostępniona do zwiedzania. W roku 2006 obchodzono uroczyste stulecie jej istnienia.

W chwili uruchomienia latarni jej obsługa składała się z trzech latarników. W okresie powojennym z miejscem tym w sposób szczególny związała się rodzina Łozickich. Latarnikiem w Stilo był w latach 1947-1948 Stefan Łozicki, w czasie wojny radiotelegrafista czołgu, odznaczony Krzyżem Walecznych po walkach pod Monte Cassino. Od roku 1979 służbę pełnił jego syn Romuald, do którego w roku 1990 dołączyła żona Weronika. W roku 2011 z którego pochodzą poniższe informacje Weronika Łozicka była jedną z czterech polskich latarniczek.

6. Uwagi

7. Źródła i materiały

Tekst opracowano na podstawie: Antoni F. Komorowski, Iwona Pietkiewicz, Adam Szulczewski, *Morskie drogowskazy polskiego wybrzeża*, Gdańsk 2011. Zobacz także reportaż z udziałem Weroniki Łozińskiej: Urszula Chylaszek, *Śpij spokojnie, latarnia działa*, Pismo, nr 7, lipiec 2018. Podstawowe informacje o latarni dostępne także: <https://www.choczewo.com.pl/latarnia-morska-stilo/> dost. 18.07.2019.

8. Dokumentacja w terenie

24 czerwca 2019 r.

Budynek przy latarni, widok z galerii na szczycie latarni

Widok na Bałtyk z galerii na szczycie latarni